η) vyhlášení konkursu (§ 88 konk. ř.);

ϑ) občanské právo a řád soudní připouštějí kromě toho ještě četné jiné poznámky knihovní, jež není možno taxativně vypočísti. Tak náleží k nim zvláště poznámka dobrovolného zřeknutí se převodu nebo obtížení objektu knihovního, poznámka svazku substitučního a fideikomisního, žaloby odpůrčí, dílčí a všeobecné plné moci.

2. V knize horní má místo poznámka

a) při založení těžířstva (§ 137 hor. zák.);

b) při udělení plné moci řediteli a přednostovi (§ 145).

3. V matrikách může naskytnouti se poznámka

a) v rejstříku narozených. Vydává-li se matka nějakého dítka za provdanou a udává-li manžela za otce jeho, má se poznamenati manželské zrození dítka i tehdy, když otec manželské zrození popírá, předloží-li matka list oddávací, který svědčí o tom, že manželství trvá přes šest měsíců. Není-li otec přítomen, ale předloží-li se list oddávací, vykazující manželství netrvající šest měsíců, zanésti jest otce s připojením data uzavřeného manželství, ale při dítku sluší poznamenati, že závisí na projevu manželovu, zdali dítko za své vlastní uzná.

b) V rejstříku oddaných poznamenati jest dodatečné zrušení překážek, které manželství v cestě stály (§ 88 o. o. z.). Totéž platí o rozloučení a o rozvodu manželství, které vyřkl soud procesní.

c) V obou rejstřících může býti poznamenáno nabytí šlechtictví a sice ku dni narození nabyvatele šlechtictví. Podobně má se to s legitimací nemanželského dítěte napotomním manželstvím nebo milostí zeměpánovou. Poněvadž nad to v matrikách nesmí se zápisy vymazati resp. přeškrtnouti, mají více méně škodlivé zápisy povahu poznámek. Chce-li kdo nabýti poznámky v matrikách, tomu jest se obrátiti na politický zemský úřad a předložiti listiny dokazující změnu, načež správa zemská dá příkaz správci matriky.

4. V depositní knize mají místo důležité poznámky o vinkulaci jednotlivých deposit, generálních a partiálních dekretů na vyplacení, na vydání kuponů a talonů, jakož i podmínek a omezení, kteráž potřebnými shledá soud v zájmu depositářově.

5. Podobné poznámky mohou naskytovati se v knize sirotčí, v knize vodní, v rejstříku živnostenském, v rejstříku obchodním, v rejstříku vzorků, v archivu privilegií, avšak systematické sestavení jejich nemá praktického významu.

Pozůstalost.

I. Pojem. (Viz čl. Právo dědické.)

II. Aktiva pozůstalostní.

Dlužníci zůstavitelovy jsou dlužníky pozůstalosti jeho. Zakládal-li se právní nárok zůstavitelův v ryze osobních poměrech (§ 531 o. o. z.), zaniká zároveň s jeho smrtí i dotčený poměr dlužní, jako zejména za živobytí, zůstavitelova stávající povinnost alimentační, povinnost plniti důchod doživotní, jenž zpravidla omezen jest na život osoby oprávněné, pak povinnost provésti příkaz, vykonati nějakou službu a pod. (§§ 1285, 1022 1162 o. o. z.). S druhé strany může někdo, nebyv dlužníkem zůstavitelovým, státi se dlužníkem pozůstalosti, způsobiv jí na př. škodu činem nedovoleným nebo podniknuv pro ni jednání bez příkazu a pod. Dokud dědictví přijato nebylo (hereditas jacens), má kurator, pozůstalost spra-

vující a zastupující (curator bonorum), právo a povinnost, pohledávky na dlužnících pozůstalostních dobývati a tito jsou povinni jemu platiti (§ 129 říz. ve v. nesp.). Jestliže se dědici náležitě přihlásili a své právo dědické dostatečně prokázali, má soud obstarávání, správu a užívání pozůstalosti jim přenechati. Oni jsou pak oprávněni peníze od dlužníků pozůstalostních přijímati, bylo-li to poslední vůlí nařízeno, je-li toho k zapravení nutných platů třeba neb má-li tím zřejmá škoda býti odvrácena (§ 810 o. o. z., § 145 říz. ve v. nesp.). Vznikl-li během řízení pozůstalostního spor o právo dědické následkem toho, že podáno bylo více přihlášek dědických, sobě odporujících, je dlužníky pozůstalostní žalovati jen jménem pozůstalosti. Byl-li pro pozůstalosť zřízen sekvestor, může tento žalobu podati. Jakmile pozůstalost byla odevzdána, mají dlužníci pozůstalostní platiti dědicům a to každému dle jeho podílu. Je-li předmět plnění nedílný, jest dlužník pozůstalostní povinen plniti teprve, když dohodnutí se všech dědiců mu bylo prokázáno; jinak může jen žádati, aby dotčený předmět byl soudně uschován (§§ 888—890 o. o. z.). Byla-li po odevzdání pozůstalosti podána žaloba o dědictví, má dlužník pozůstalostní rovněž na vůli buď předmět dlužný k soudu složiti, nebo nehodí-li se k soudní deposici, žádati, aby soudem v uschování byl dán (§ 1425 o. o. z.).

III. Pasiva pozůstalostní.

Věřitelé pozůstalostní v užším smyslu jsou oni věřitelé, kteří za zůstavitelem již za jeho života pohledávky měli nebo jich teprve pro náklad na pozůstalost učiněný nabyli a kteří tyto své pohledávky k platnosti přivésti mohou proti pozůstalosti nebo proti dědicům, jakmile ji tito přijali; v šir. smyslu náležejí sem i odkazovníci a nepominutelní dědici. Byly-li dotčené nároky na zůstavitele ryze osobní povahy, zanikají jeho smrtí (nárok na vykonání mandatu), a nemohou tudíž na dědicích býti dobývány (§ 918 o. o. z.); pouze ta jednotlivá práva nezanikají, jež právě byla nabyta (na př. nárok mandatáře na náklad jím učiněný). Věřitelé pozůstalostní jsou oprávněni, nečekajíce na přihlášku dědickou, vznésti nároky své na pozůstalost ležící (hereditas jacens), kterou zastupuje k tomu konci zřízený opatrovník (curator litis) (§ 811 o. o. z.). Právě tak má se věc, vypukne-li během řízení pozůstalostního spor o právo dědické. Jakmile však byla podána někým nepopřená přihláška dědická, musejí se věřitelé pozůstalostní s nároky svými jen na dotyčné dědice obrátiti (dv. dekr. ze dne 19. ledna 1790, č. 104 sb. z. s.). Prodána-li pozůstalost, mohou věřitelé pozůstalostní dobývati svých pobledávek jak na tom, kdo pozůstalost koupil, tak i na dědici (prodateli pozůstalosti) (§ 1282 o. o. z.). Přihlásil-li se dědic s výhradou dobrodiní inventáře, jest práv věřitelům pozůstalostním, jen pokud z pozůstalosti uspokojeny býti mohou jejich a jeho vlastní pohledávky mimo jeho právo dědické. Z více dědiců práv jest každý jen dle poměru svého podílu. Přihlásil-li se dědic bezvýminečně, práv jest věřitelům pozůstalostním ve příčině jejich pohledávek, i kdyby pozůstalost nestačila, a více dědiců zavázáno jest v tomto případě solidárně a to i po odevzdání dědictví (§ 801, 820 o. o. z.).

Je-li dědic zadlužen, jsou věřitelé pozůstalostní v nebezpečí, že též dědicovi věřitelé budou chtíti z pozůstalosti býti uspokojeni a že takto nebudou náležitě kryty jejich vlastní pohledávky, jež přece z pozůstalosti předem mají býti uspokojeny. Obávají-li se toho věřitelé pozůstalostní (i odkazovníci a dědici nepominutelní), mohou žádati před odevzdáním

pozůstalosti, aby zůstala od jmění dědicova odloučena, aby byla od kuratora spravována a k jejich uspokojení vynaložena (beneficium separationis). V takovém případě nemohou však již z jmění dědicova ničeho pohledávati, byť i se byl dědic bezvýminečně přihlásil (§ 812 o. o. z.). Žádá-li dědic nebo kurator pozůstalosti za příčinou zjištění passiv za konvokaci věřitelů, musí věřitelé pozůstalostní své pohledávky v čas oznámiti; opomenuli-li toho a byla li pozůstalost zaplacením ohlášených pohledávek vyčerpána, nemají již nadále na pozůstalost žádného nároku, leč by jim snad příslušelo právo zástavní (§§ 133—136 říz. ve v. nesp., §§ 813 a 814 o. o. z.). Opomenutí to nemá však dotčeného nepříznivého následku, byla-li pohledávka dědiců oznámena již dříve (roz. nejv. s. ze dne 5. května 1891, č. 1971, sb. »Gl. U.« č. 3404). (Viz čl. Konvokace věřitelů pozůstalostních.) Upadne-li pozůstalost v konkurs, dojdou věřitelé pozůstalostní uspokojení pro své pohledávky ve třídách, kon. řádem ustanovených. Lze-li uspokojiti jen nejnaléhavější dluhy pozůstalostní, má soud, vyslechnuv strany, přenechati pozůstalost na místě placení těm věřitelům, jejichž pohledávky zvláštní přednosti požívají (odevzdání jure crediti § 73 říz. ve v. nesp.). (Viz čl. Odevzdání pozůstalosti jure crediti.)

IV. Rozdělení pozůstalosti.

Rozdělení pozůstalosti záleží v tom, že jmění pozůstalostní, více spoludědicům společně napadnuvší, mezi ně se rozdělí a tak se zruší dotčené společenství. Při tom dvojí věc hlavně na váhu padá, totiž jednak vyšetření podílu, jejž jeden každý spoludědic z pozůstalosti má obdržeti, jednak rozdělení pozůstalosti dle těchto podílů. Vyšetření podílů dědických spadá v obor práva dědického a děje se na základě nařízení zůstavitelových, a pak na základě všeobecných zásad, platných o přidělení dědictví a o vpočtení toho, co dědic předem byl obdržel na účet dědického podílu.

Byly-li podíly jednotlivých spoludědiců na jisto postaveny, jest se při rozdělování jednotlivých věcí pozůstalostních říditi dle předpisů XVI. hl. o. o. z. II. dílu o rozdělení společného práva vlastnického. Rozdělení pozůstalosti může se státi před jejím odevzdáním nebo po něm, soudně nebo mimosoudně. Soudní čili vrchnostenské rozdělení pozůstalosti stane se v řízení exekučním na základě rozsudku, vyneseného za příčinou žaloby o rozdělení pozůstalosti, anebo je předsevezme soud, pozůstalost projednávající, v řízení nesporném. V tomto případě však jest třeba, aby účastníci svolili k tomu, co a jak se má rozděliti. Jelikož pak při rozdělování pozůstalosti v řízení nesporném velmi rozmanité vztahy vyskytnouti se mohou, nevytklo zákonodárství v tom směru žádných pevných norem, ponechávajíc tu soudci volnou ruku k blahodárnému působení. Se zakončením projednávání pozůstalosti nelze zpravidla odkládati, až by pozůstalost byla rozdělena. Jsou-li dědici nezletilí neb chráněnci a není-li tu žádných překážek, tak zejména, když pozůstalost jest malá, záležejíc v hotových penězích, pohledávkách, neb svrškách, jest povždy zákonné zástupce poručenců neb chráněnců přibrati a rozdělení pozůstalosti předsevzíti (§ 165 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854). Při větších nebo spletitých pozůstalostech, kde nastupují nezletilci neb chráněnci buď sami neb spolu se zletilými dědici, budiž rozdělení pozůstalosti vždy dle okolností buď před jejím odevzdáním buď po něm předsevzato a úřadem projednávajícím schváleno, nebo dle okolností úřadu vrchnoporučenskému neb vrchnoopatrovnickému ku schválení sděleno (§ 166 cit. pat.). Tohoto poslednějšího

schválení se jen tehdy vyhledává, bylo-li se od nařízení zákona neb zůstavitele odchýleno, neb bylo-li o pochybných právech narovnání učiněno. Za základ pro výkaz o rozdělení pozůstalosti, jejž jest buď do protokolu vzíti buď zvlášť sepsati, slouží určení hodnoty pozůstalosti až do dne, kdy byla rozdělena, s udáním toho, co k ní přibylo a co z ní ubylo. Úřad vrchnoporučenský neb vrchnoopatrovnický posoudí, má-li se zřetelem na zájem chráněncův předsevzato býti zároveň rozdělení naturální (§ 168 cit. pat.). Při rozdělení pozůstalosti jest též přísně zachovávati předpisy o omezení dělitelnosti věcí nemovitých.

Vyskytují-li se při pozůstalosti jen dědici zletilí a svéprávní, mají na vůli předsevzíti její rozdělení soudně nebo mimosoudně, před jejím odevzdáním či po něm (§ 170 pat. ze dne 9. srpna 1854). Žádají-li za soudní rozdělení pozůstalosti, jest o žádání tom nařídití stání, a dohodnou-li se tu dědicové po dobrém, jest rozdělení pozůstalosti uspořádati a přesný protokol o tom sepsati (§ 171 cit. pat.) (viz odst. V.). Předpisův o rozdělení pozůstalosti budiž i tehdy šetřeno, když jako dědicové účastni jsou při pozůstalosti chudí, nadace, obec, kostel, veřejný ústav neb státní pokladna (§ 173 cit. pat.). Rozdělení pozůstalosti nelze předsevzíti a projednání její nelze ukončiti, existuje-li tu dědic teprve v životě mateřském počatý.

Mnohé sem spadající p o c h y b n é o t á z k y docházejí objasnění v níže uvedených nálezech nejv. soudu: Není-li tu všestranné shody, budíž žádost o rozdělení pozůstalosti odkázána na pořad práva (roz. ze dne 27. května 1862, č. 3054, sb. »Gl. U.« č. 3620). Výkaz o rozdělení pozůstalosti nelze schváliti, odporuje-li mu třebas i jen jediný z dědicův (roz. ze dne 28. července 1881, časop. »Ger. Zeit« č. 92). Naproti tomu bylo roz. ze dne 23. května 1883, č. 5630, sb. »Gl. U.« č. 9448 vysloveno, že schváliti jest částečné rozdělení pozůstalosti, na němž se někteří zletilí spoludědici před soudem shodli, i kdyby ostatní spoludědici s tím nesouhlasili, poněvadž § 171 pat. ve v. nesp. i ten případ na zřeteli má, kde dědici o rozdělení pozůstalosti jen částečně se shodují a soudce jest v případě tom výslovně poukázán, aby rozdělení pozůstalosti uspořádal. Při tom jest uvésti, že v tomto případě dědici, který s částečným rozdělením pozůstalosti nesouhlasí, na jeho podílu dědickém žádná újma se neděje. Byly-li vzneseny nároky dědické sobě odporující, jakož i povždy, kdykoliv sporny jsou zásady o rozdělení pozůstalosti, jest projednávání pozůstalosti až do ukončení sporu zastaviti (roz. ze dne 8. října 1889, č. 11434, časop. »Not. Ztg.« r. 1890, č. 47, a sb. »Gl. U.« č. 12930). Po odevzdání pozůstalosti nelze k jednostranné žádosti některého spoludědice nařídití stání za příčinou soudního rozdělení pozůstalosti (roz. ze dne 18. listopadu 1885, č. 13356, sb. »Gl. U.« č. 10796). Dle našeho mínění nelze stání to ani tehdy nařídití, když by všichni zletilí spoludědici po odevzdání pozůstalosti o to žádali, poněvadž činnost soudu pozůstalost projednávajícího odevzdáním pozůstalosti jest ukončena, ohledů pak, jichž vzhledem na nezletilé dědice jest šetřiti, tu není a dle opačného názoru byly by soudy přetíženy, čemuž stěží bylo by lze odpomoci. Opravné prostředky proti soudnímu rozdělení pozůstalosti jsou tyto: rozklad, stížnost odvolací a revisní; jinak je na dále v odpor bráti nelze. Mimosoudnímu rozdělení pozůstalosti lze odporovati do tří let (§ 1487 o. o. z.). Soudce může rozdělení pozůstalosti

též na notáře vznésti (§§ 3, 29 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854, nař. min. sprav. ze dne 7. května 1860, č. 120 ř. z.).

V. Výkaz o rozdělení pozůstalosti jest vylíčení stavu jmění pozůstalostního až do dne rozdělení pozůstalosti s udáním toho, co k ní přibylo a co z ní ubylo a udání způsobu, jakým předměty pozůstalostní súčastněným spoludědicům byly přikázány. Dle předpisů §§ 167 a 168 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z. a dle zákonných formulářů sem se vztahujících má býti z výkazu o rozdělení pozůstalosti zřejmo:

1. Jmění pozůstalostní dle inventáře, tedy dle stavu, v němž bylo v den úmrtí zůstavitelova; uvésti jest jen úhrnné summy jednotlivých druhů majetku. Sem náleží po případě i upravení inventáře. Jako hodnotu statků a svršků prodaných uvésti jest cenu za ně strženou. Hodnotu statků a svršků neprodaných, které připadají více dědicům společně dle jejich dědického podílu, lze určiti dle inventáře, byl li inventář sdělán na základě odhadu, při jiné příležitosti učiněného, neb na základě kupní ceny při dřívější změně držby, neb na základě výpočtu dle rejstříku daňového. Jestliže však při vykázání podílů povinných nebo při rozdělení pozůstalosti nemají jednotlivé předměty přiděleny býti každému dědici poměrně, jest hodnotu statků těch určiti soudním odhadem, po předvolání účastníků výkonaným, jestliže toho prospěch poručenců neb opatrovanců vyhledává, neb žádá-li za to některý jiný spoludědic.

2. Rozmnožení neb ztenčení jmění pozůstalostního, později nastalé.

3. Obnos dluhův a břemen; zde uvésti jest též útraty s nemocí a pohřbem spojené, pak náklady řízení pozůstalostního.

4. Jednotlivé části čistého jmění pozůstalostního v době uzavření účtů, při čemž hleděti jest k tomu, co o určení hodnoty realit v odst. 1 bylo vytčeno.

5. Jak veliký jest dědický podíl každého dědice.

6. Rozdělení po případě označení předmětů, jež se každému z účastníků buď výhradně buď společně s jinými přidělují. Vykážou-li se dědicové svéprávní při stání listinou o rozdělení pozůstalosti, náležitě vyhotovenou, a potvrdí li, že se s ní shodují, má soud tato prohlášení, před ním učiněná, na listině potvrditi (§ 171 říz. ve v. nesp.). Potvrzený originál listiny o rozdělení pozůstalosti se u soudu uschová a stranám vydá se k jejich žádosti ověřený opis (§§ 169, 171 cit. říz.).

Co se týče poplatků, jest podotknouti, že každý arch výkazu o rozdělení pozůstalosti, pokud platí za listinu o rozdělení pozůstalosti, opatřen býti musí kolkem 50 kr. (pol. saz. 3 popl. z., viz čl. Poplatky z převodu majetku).

Požívání (Služebnost požívání, usus fructus).

I. Pojem.

Požívání jest osobní služebnost, podle níž přísluší oprávněnému právo, aby požíval cizí věci bez obmezení šetře při tom její podstaty (§ 509 o. o. z.). V římském právu vyměřena jest služebnost požívání jakožto »jus alienis rebus utendi fruendi salva rerum substantia« (l. 1. D. de u. f. 7. 1). Usus fructus poskytuje právo netoliko užívati věci, nýbrž i přivlastniti si všecko, což těžiti lze z ní podle jejího určení (t. j. jí požívati). Obmezeno jest toto právo toliko nutností, aby věc byla zachována a podstaty její šetřeno. Římské právo uznávalo usus fructus jen ku věcem tělesným, a sice